

Виявлені особливості можуть бути використані в якості критеріїв для діагностики як самої зброї, так і факту й ситуаційних обставин її застосування.

Список використаних джерел

1. Бондар В.С. Сліди близького пострілу з деяких зразків вогнепальної стрілецької зброї, оснащеної пристроями зниження рівня звуку пострілу. *Часопис Академії адвокатури України*. 2013. № 4 (21). С. 1–7.

2. ДСТУ 9168:2021. Судова експертиза зброї. Балістичні дослідження. Терміни та визначення понять. Видання офіційне. Національний стандарт України. Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2022. 44 с.

3. Методика встановлення належності об'єкта до бойових припасів вогнепальної стрілецької зброї та його придатності до стрільби. ДНДЕКЦ МВС України; ДЕЗП Мініюсту України. [Гамов Д.Ю.]. Київ, 2012. 25 с.

4. Методика встановлення належності об'єкта до вогнепальної зброї та його придатності до стрільби (проведення пострілів). Методика. ДНДЕКЦ МВС України; ДЕЗП Мініюсту України. [Гамов Д. Ю.] Київ, 2012. 34 с.

5. Розслідування злочинів, що вчиняються у сфері обігу вогнепальної зброї та боєприпасів: навч. практич. посіб. / В.С. Бондар, О.В. Бочковий, М.В. Кривонос та ін.; за ред. В.М. Комарницького, М.Г. Вербенського та А.С. Фоменка. 2-ге вид., перероб. і доп. ТОВ «НОВІК-ПРИНТ». Київ, 2021. 534 с.

Бондарчук Анна Сергіївна,

старший викладач кафедри криміналістики
та судової медицини Національної академії
внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

ОСОБЛИВОСТІ ТАКТИКИ ДОПИТУ ПОТЕРПІЛОГО ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ПОГРОЗИ АБО НАСИЛЬСТВА ЩОДО ЖУРНАЛІСТА

Одним із джерел отримання інформації про вчинене кримінальне правопорушення є слідча (розшукова) дія допит. Допит осіб потерпілих від погрози або насильства є досить складним, адже уповноважена службова особа, яка його проводить, повинна володіти не лише знаннями в галузі кримінального процесуального права, криміналістики але і знаннями в галузі психології. Водночас, набуває певної специфіки тактика проведення допиту окремої категорії потерпілого, а саме журналіста та вимагає використання певних тактичних особливостей допиту.

За класичною формою, проведення допиту складається з трьох етапів: підготовчого, робочого та заключного. Саме на підготовчому етапі проведення допиту журналіста, слід здійснити перевірку підтверджуючих документів статусу потерпілого. Відповідно до

примітки ст. 345-1 КК України статус журналіста або його належність до засобу масової інформації підтверджується редакційним або службовим посвідченням чи іншим документом, виданим засобом масової інформації, його редакцією або професійною чи творчою спільнотою журналістів [1].

Вибір тактичних прийомів допиту потерпілого зумовлений вчиненням конкретних дій щодо останнього, але в жодному випадку не повинні суперечити критеріям їх допустимості. Не завжди обраний тактичний прийом допиту на підготовчому етапі буде реалізовано, він може змінитись на робочому етапі в результаті виникнення конфліктної ситуації, а саме відмови давати показання (через сильне душевне хвилювання, емоційний стан, отримані тілесні ушкодження, залякування) або наданням завідомо неправдивих показань потерпілим (наприклад, через недовіру правоохоронним органам або в результаті вчинення неправомірних дій журналіста при збиранні інформації).

Важливого значення має вибір часу і місця допиту потерпілого від погрози або насильства щодо журналіста, які обираються з урахуванням його психологічно-емоційного та фізичного стану.

Відповідно до кримінального процесуального закону місцем допиту потерпілого – це місце провадження слідства. Однак дана норма не обмежує у виборі місця проведення допиту, та дозволяє обрати найбільш сприятливе. Тобто слідчий, враховуючи обставини, може запропонувати особі комфортну для неї обстановку, наприклад за місцем проживання, у лікувальному закладі чи у службовому кабінеті. За часту допит на місці події не є ефективним, так як впливає на емоційний стан потерпілої, викликає страх та скованість.

Вибір способу виклику на допит передбачений ст. 135 КПК України та з метою встановлення психологічного контакту потерпілого з слідчим, дозволяє останньому обрати на власний розсуд.

Важливу роль у підготовчому етапі до такої слідчої дії, займає підготовка технічних засобів фіксації. Особливу увагу слід приділити приладам за допомогою яких здійснюється аудіо- і відеозапис, перевірка їх на справність, заряд даних приладів та наявність додаткових елементів живлення. Застосування технічних засобів фіксації допиту повинно бути повідомлено особі заздалегідь.

Завершальною складовою в підготовці до допиту є планування процесу допиту. Це пов'язано з великим колом питань які потрібно з'ясувати слідчому і в таких випадках доцільно скласти письмовий перелік питань та визначити їх послідовність.

Робочий етап допиту розпочинається з встановлення психологічного контакту з особою. Не можна не погодитись з думкою В.Ю. Шепітько, що психологічний контакт – це найбільш сприятлива психологічна «атмосфера» допиту, яка допомагає взаємодії та взаємовідносинам між її учасниками, це певний «настрій» на спілкування» [2, с. 61]. Від нього залежить подальший розвиток всього допиту. Відповідно слідчому потрібно не забувати, що особа піддалася

насилъству або погрози застосування щодо неї насилъства і потребує захисту, співчуття та розуміння. В окремих випадках доцільним є залучення психолога. Лише після відчуття небайдужості та впевненості, що злочинець буде притягнений до відповідальності особа може почати давати свідчення у вільній розмові.

У разі демонстрації небажання надавати інформацію з причин наведених нами вище (наприклад, через недовіру правоохоронним органам або в результаті вчинення неправомірних дій журналіста при збиранні інформації), слідчому слід змінити тактику допиту, а саме змінити психологічні прийоми, ставити уточнюючі або контрольні запитання, продемонструвати матеріали, які суперечать свідченням особи, наприклад відеозапис або навести показання свідків події. Такі ситуації потребують від слідчого особливої уваги за поведінкою особи, у разі прояви агресії, спокійно сприймати ситуацію, бути психологічно стійким, намагатись заспокоїти.

Тактики допиту може змінитись також у разі, коли в наслідок нанесення особі тілесних ушкоджень, шокowego стану та інше, вона втратила пам'ять або не пам'ятає всіх обставин події. В такому разі слідчий повинен допомогти пригадати обставини події, наприклад, за допомогою демонстрації речових доказів.

Також слідчому під час допиту журналістів потерпілих від погрози або насилъства слід з'ясувати:

- яким саме напрямком журналістської діяльності займається, та протягом якого часу;

- яке саме журналістське розслідування на його думку могло спровокувати вчинення щодо нього погрози або насилъства;

- під час здійснення щодо нього нападу, чи були на ньому розпізнавальні знаки що він є журналістом (бейджик, жилет з надписом «PRESS»);

- чи підозрює особа когось або ж можливо особа знає кривдника, чи зустрічалась з ним напередодні;

- обстановка вчинення злочину (де і коли сталася подія, послідовність дій зловмисника, їхня кількість, особливі, яскраві ознаки, якого змісту були погрози, які, скільки і куди були нанесені тілесні ушкодження, чи пошкоджена техніка журналіста та чи злочинець заволодів матеріалами його роботи);

- чи під час даної події журналіст був один, чи з ним були колеги або ж відеооператор, чи були інші свідки;

- які дії були вчинені злочинцем після здійснення протиправних дій щодо журналіста, в якому напрямку він зник.

З вище викладеного слідує наступне, що при обранні тактичних прийомів проведення допиту журналістів, слідчий повинен враховувати цілу низку факторів щодо даної категорії осіб, оскільки вони пов'язані саме зі специфікою роботи даної особи та тієї ситуації, яка складається безпосередньо під час допиту.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
2. Шепітько В.Ю. Довідник слідчого К.: Видавничий дім «Ін Юре», 2001. 208 с.

Воробей Олена Вячеславівна,

професор кафедри криміналістичного забезпечення та судових експертиз ННІ № 2 Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент;

Невмержицька Ірина Миколаївна,

завідувач відділу технічного дослідження документів лабораторії почеркознавчих досліджень, технічного дослідження документів та давнини їх виготовлення ДНДЕКЦ МВС України;

Венгрус Анфіса Юрійвна,

завідувач сектору дослідження давнини виготовлення документів відділу технічного дослідження документів лабораторії почеркознавчих досліджень, технічного дослідження документів та давнини їх виготовлення ДНДЕКЦ МВС України

МОЖЛИВОСТІ КОМПЛЕКСНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ЗМІН ДО ПЕРВИННОГО ЗМІСТУ ДОКУМЕНТА, УНЕСЕНИХ ШЛЯХОМ ДОПИСКИ

У процесі розслідування кримінальних правопорушень нерідко доводиться мати справу з документами, що піддавались частковій підробці. Серед різноманітних способів такої підробки однією з поширених на практиці є дописка.

Як відомо, дописка являє собою такий спосіб змін до первинного змісту документа, за якого нові записи або окремі штрихи (елементи літер, цифр та інших позначок) вносять у вільні місця документа (поміж рядками, словами та знаками) [1, с. 163]. Найефективнішим напрямом отримання достовірної інформації про змінення первинного змісту документа є призначення судової технічної експертизи документів, а в деяких випадках – комплексної експертизи, коли крім експертів-криміналістів до проведення експертизи можуть залучати експертів з дослідження матеріалів документів [2, с. 78]. Одним з прикладів такого комплексного дослідження наведемо матеріали з експертизи, яку провели співробітники відділу технічного дослідження документів лабораторії почеркознавчих досліджень, технічного дослідження документів та давнини їх виготовлення ДНДЕКЦ МВС. Перед експертами були